

JAAR

VERSLAG

'15

**STICHTING
VOOR BOETE EN VERZOENING**

MET BETREKKING TOT ISRAEL EN ANDEREN

STICHTING VOOR BOETE EN VERZOENING

MET BETREKKING TOT ISRAËL EN ANDEREN

Datum van oprichting: 27 december 1979

Inschrijfnummer Kamer van Koophandel: 41151665

Samenstelling bestuur op 31 december 2015:

DHR. W. BOUWMAN
(voorzitter)
Stationsweg 25
8191 AG Wapenveld
038-3379682
weefout@zonnet.nl

C.P. SYBRANDI V.D.M.
(2^e penningmeester)
Tjalk 41 - 40
8232 MX Lelystad
0320 252416
sybrandi@online.nl

MW. A. STOPPELS
Holtstek 1
9713 DA Groningen
050 3127251
a.stoppels@filternet.nl

DHR. P.M. LUIJTEN
Reewegpad 23
3319 CJ Dordrecht
078 6165837
p.m.luijten@kpnmail.nl

DHR. P. VAN 'T HOOG
De Vree 30
8191 JE Wapenveld
038 4479152
epehoobos@hetnet.nl

MW. B.I.J. HARTENDORF-SCHAAP
(secretaresse)
Prinsessekade 22
2012 MB Haarlem
023 5317439
bhartendorf@filternet.nl

DHR. A.R. ROTH
Caro van Eijkstraat 46
7558 NH Hengelo
074 2593031
rothar@xs4all.nl

MW. H. TAMMINGA-HEBELS
(penningmeester)
Otterveld 16
8017 MK Zwolle
038-4660133
info@boete-verzoening.nl

MW. A. THEESING-LUIJTEN
Burg. van Dorsserstraat 5
3319 CG Dordrecht
078-6226727
reneannelies@zonnet.nl

Bankrekening van de stichting: NL59 INGB 0000 9125 04

St. Boete en Verzoening, Otterveld 16, 8017 MK Zwolle

Mocht u onze stichting in uw testament willen opnemen, dan kunt u dat doen door daarin het volgende op te nemen:

Ik, [naam] geboren te [plaats en datum], wonende [straat, huisnummer en plaats], legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting voor Boete & Verzoening, gevestigd te Voorburg, p/a [adres penningmeester] de som van €.....

Gedaan te [plaats en datum] en uw handtekening.

INHOUD

	PAGINA
SAMENSTELLING BESTUUR	2
VOORWOORD	4
OVERDENKING	4
BRIEF AAN PKN-SYNODE	5
GETUIGEN IN DE STILTE (VERSLAG VAN HET WERK IN DE PROVINCIE GRONINGEN)	9
STAND BIJ OPWEKKING MEI 2015	10
WERKWEEK 2015 TWENTE EN ACHTERHOEK	11
JAARREKENING 2015	13
ACCOUNTANTSVERKLARING	15
PRESENTATIE HERDRUK SPIJKER AAN DE BRUG	15
COMMISSIE VAN AANBEVELING EN ADVIES	16

VOORWOORD

Het is ieder jaar weer bijzonder om getuigenis te mogen afleggen van de zegeningen die de HERE ons heeft gegeven, zowel door u als achterban, als door de mensen die we in ons verzoeningswerk mochten ontmoeten.

In al de jaren dat we nu als “Stichting voor Boete & Verzoening” bestaan, hebben we, voor zover ik weet, nog niet meegemaakt dat we onverrichter zake weer huiswaarts moesten keren. Wel dat we met de nodige achterdocht werden toegelaten zowel op Joodse begraafplaatsen als in de voormalige koloniën, maar dat duurde meestal maar kort. Zo gauw men ons hart hoorde spreken, veranderde hun houding duidelijk zichtbaar en openden ook zij hun hart. En het maakt eigenlijk geen verschil of het nu Joodse mensen waren in Nederland of in Oekraïne, of Indianen in Amerika, of nakomelingen van slaven op de Antillen of in Suriname. God deed iedere keer een wonder voor onze ogen, als we de verzoening waarmee we zelf door het offer van de Here Jezus met God verzoend zijn, in woorden en/of daden omzetten.

Het is dan ook opnieuw met grote dankbaarheid in ons hart, dat we u dit jaarverslag mogen aanbieden.

WOUT BOUWMAN (VOORZITTER)

OVERDENKING

Psalm 79: 8 - 10

Reken ons de ongerechtigheid der voorvaderen niet toe, uw barmhartigheid kome ons haastig tegemoet, want wij zijn zeer verzwakt. Help ons, o God van ons heil, om de heerlijkheid van uw naam; red ons en doe verzoening over onze zonden om uws naams wil. Waarom zouden de heidenen zeggen: Waar is hun God?

Terugkijkend op het jaar 2015 denk ik dat het niet veel mensen ontgaan is dat we een heel bijzonder jaar achter de rug hebben. Een jaar waarin de vluchtelingenstromen zich op de beeldbuis verdrongen. Een jaar waarin duidelijk bleek dat alle vormen van topeverleg tussen de Europese regeringsleiders geen directe oplossingen boden. Velen maken zich zorgen of vinden deze tijd zelfs beangstigend, omdat hun vertrouwde omgeving ongekend werd geschud en vertrouwde zekerheden plotseling geen zekerheden meer blijken te zijn.

En in heel veel mensen kwam de gedachte omhoog; waar hebben we dit aan te danken. Of nog een stapje verder: hebben we dit als Europese samenleving over onszelf afgeroepen...? Want het Woord zegt immers: ‘wie God verlaat heeft smart op smart te vrezen.’

En het aantal te koop staande kerkgebouwen spreekt een duidelijk taal: Nederland/Europa keert God steeds meer de rug toe. En het aantal kerken dat moeite heeft om te onderscheiden wat geaccepteerd of afgewezen moet worden, lijkt alleen maar te groeien. Wat kunnen zulke oude woorden als die in Psalm 79 staan geschreven, dan plotseling weer heel actueel zijn en tot ons hart spreken.

Ja, 2015 was bij uitstek een jaar waarin we konden toetsen (of getoetst worden?) waarin we onze zekerheden gesteld hebben. Misschien zegt Jacobus met het oog daarop wel: *verheugt u wanneer gij in velerlei verzoeken valt*. Want het zijn de omstandigheden die ons de spiegel voorhouden. En laten we die mogelijkheden dankbaar aanpakken en onze zwakke punten versterken.

Israël is daarin een heel duidelijk voorbeeld. De Bijbel is een heel eerlijk boek, waarin zowel succesverhalen als geweldige missers ons ter lering zijn doorgegeven. We kunnen daarin lezen dat het niet alleen van deze tijd is, dat mensen God massaal de rug toekeren. Maar ook, dat God ondanks de ontrouw van zijn volk, zijn belofte nooit verbreekt. Wat een genade! En dat geldt niet alleen voor Israël toen en nu, maar ook voor ons. Er is bij God altijd een weg terug voor diegene die zich wil bekeren. Het offer van Jezus is voldoende voor een totale vergeving en verzoent ons met de Vader in de hemel. En wat een voorrecht, dat we zelfs door onze woorden en daden van verootmoediging vergeving mogen vragen om zonden uit een ver verleden te verzoenen.

U en wij mochten ook in 2015 daarbij weer betrokken zijn. Een deel van alle activiteiten uit 2015 leest u in dit jaarverslag.

WOUT BOUWMAN

BRIEF AAN PKN-SYNODE

In december 2015 is vanuit B&V een brief verzonden aan de Synode van de PKN in Nederland. In die brief is gevraagd om gesprek over een bijgevoegde gespreksnotitie, die werd opgesteld door Kees Sybrandi. In die notitie worden in de eerste plaats een paar uitspraken genoemd, waaruit blijkt hoezeer onze joodse medemensen zijn verwond door woorden en daden van christenen.

Zo schrijft Benjamin Shlomo Hamburger bijvoorbeeld: “Het bloed van miljoenen van onze (Joodse) broeders schreeuwt uit de aarde: ‘Nee! Het christendom is geen godsdienst van liefde maar van peilloze haat. De gehele geschiedenis, vanaf oude tijden tot in onze tijd toe, is het bewijs van het totale faillissement van deze godsdienst, in al haar vormen.”

Nog scherper verwoordt Rabbijn Lody van de Kamp zijn afkeer van het christendom, als hij zegt: “Al eeuwen leven wij als Joden in een christelijke samenleving. Een samenleving die gebouwd is op christelijke waarden van naastenliefde, geloof in G'd en meer van deze zaken... En wat is het resultaat .... ? Kruistochten, brandstapels, Auschwitz en Sobibor....

Op deze ‘christelijke’ daden past de Jood slechts één houding. Die van beschuldiging. Zou ik christen zijn, ik zou niet weten wat ik in vredesnaam nog in die kerk te zoeken zou hebben... Zou ik christen zijn, ik denk dat het leven dan onleefbaar voor mij zou zijn. Hoe kun je als mens verder leven met een geloof dat zó belast is? Wetende dat je eigen kerk, je bron van geloof in G'd, met bloed aan haar handen, vroeger Jodenhaat en Jodenvervolgving heeft uitgedragen, en nu doet alsof het nergens van weet..... Wie is de Raad van Kerken dat hij zo onnozel is? Hij vertegenwoordigt een instituut dat zelf nooit met enig verleden heeft afgerekend, en dus op dezelfde weg voortgaat... Heeft de kerk als dader dan geen geweten en geen wroeging?”

En over de gesprekken tussen Joden en Christenen zegt de joodse Dick Houwaart: “Waar moet zo'n dialoog op uitlopen....? Als ik de joodse goegemeente een beetje ken (en ik denk die te kennen), dan voelt de gemiddelde Jood of Jodin helemaal niets bij al die gesprekken. Het zal ze een zorg wezen. Mijn buurman in sjoel - hij is al enkele jaren dood - gruwde zelfs van de gedachte aan één tafel te zitten met christenen om over Jodendom en christendom te spreken. Hij had als jongetje de pogroms in Polen aan den lijve meegemaakt en moest voor het kruis, waaraan Jezus hing, vluchten om niet gelyncht te worden. Praat met deze mens niet over een dialoog.”

De weg van onze stichting

In onze ontzetting over de handelwijze van de Kerk jegens de Joden hebben wij niet de weg van het gesprek gekozen, maar die van berouw dat zich uit in daden van verootmoediging. Deze verootmoediging geldt in de eerste plaats onze God en onze Heer Jezus. Door onze gruweldaden hebben wij de naam van onze Heiland zeer veel smaad aangedaan. Wanneer de dood van enkele Gibeonieten (2 Samuël 21) al een ernstig gevolg had voor het hele volk Israël, hoe staat het er dan met ons Europese christenen voor, na de honderdduizenden doden die wij op ons geweten hebben? Deze geven ons een diepe reden om ons voor God te verootmoedigen.

In de tweede plaats geldt onze verootmoediging het slachtoffer van onze misdaden, het Joodse volk. Daarbij komen wij niet met woorden, maar met daden van liefdebetoon. Pas als zij vragen naar de motieven achter onze daden, dan vertellen wij wat ons beweegt. Namelijk dat we niet alleen willen goedmaken wat we verkeerd deden, maar dat ons hart bewogen is door de pijn en het verdriet, dat hen door ons toedoen is aangedaan. Dat wij lijden om het leed van hen. Want uit het verhaal van 2 Samuel 21 hebben wij de conclusie getrokken: bloedschulden verjaren niet, zij kunnen alleen opgeheven worden als er verzoening komt.

Deze werkwijze blijkt een goede keuze te zijn. Wij zijn God dankbaar dat Hij ons de gedachte gaf begraafplaatsen te gaan opknappen. Het boekje 'Een Spijker aan de Brug' vertelt precies hoe alles in zijn werk ging. Het bleek dat er door dit werk, aan de graven van hun familieleden, een diepe snaar bij de Joden werd geraakt. Eerst waren de Joden wantrouwend, en wij bogen ons onder deze afwijzing en zeiden dat die terecht was. Later werden ze er door geroerd, soms tot tranen toe.

De waardering van Joodse kant wordt ook uitgedrukt. Zo schreef de Joodse Gemeenschap in Groningen ons: *“De bijdrage die ‘Boete & Verzoening’ heeft geleverd aan het herstellen van de relatie tussen christenen en Joden in ons land kan moeilijk hoog genoeg worden ingeschat. Deze inspanning wordt door de Joodse gemeenschap breed erkend en hoog gewaardeerd. De Stichting heeft een belangrijke voorbeeldfunctie vervuld.”*

En nog maar kort geleden zei Opperrabbijn Jacobs: *“Ik heb diep respect voor de vrijwilligers van ‘Boete & Verzoening’, voor hun werk aan de joodse begraafplaatsen, aan hen die geen nazaten meer hebben. Het is een mengelmoes aan emoties. Ik voel een innige dankbaarheid. Het is zo’n innige vriendschap die jullie naar ons uitstralen, en waardoor we gesteund worden.”*

Conclusie

Uit de woorden van de Joodse leiders wordt duidelijk dat de eerste fase van dooi in de ijzige verhouding tussen Joden en christenen in ons land is begonnen. Het ijs is gebroken. Maar de nood van ons werk is dat we nog steeds een kleine voorhoede zijn, waarmee de joodse gemeenschap, ondanks onze goede bedoelingen, geen zaken van verstrekkende betekenis kan doen.

Daarom is het nu de tijd voor de Kerk om de toenadering verder ter hand te nemen. De tijd is rijp. Het beslissende moment staat voor de deur. De gelegenheid daartoe is nu beter dan ooit tevoren. Daarom vragen we u om in een officiële verklaring duidelijk uit te spreken, dat de kerken van de PKN:

1. het verleden ernstig betreuren
2. dat zij openlijk breken met de veroordeling van alle nu levende Joden, dat zij Christus gekruisigd hebben en nu nog 'het door God vervloekte volk zijn'
3. metterdaad uiting zullen geven van een vriendschappelijke houding tegen de Joden.

Wij hopen op een historische beslissing van de kant van de kerken, die zal kunnen leiden tot een van beide zijden formeel uitgesproken beëindiging van de eeuwenlange vijandschap.

Tot zover de brief naar de Synode

Reactie

Namens de PKN heeft Dr. A.J. Plaisier ons een brief teruggeschreven. Op zich zijn we daar al heel blij mee. Dat is in het verleden wel anders geweest.

In die brief schrijft hij dat de PKN diverse punten van onze notitie ondersteunt, maar hij wijst er op dat de kerken allang in gesprek zijn met Joodse partners over o.a. antisemitisme en Jodenhaat. Ook is er van officiële zijde geen enkele veroordeling van Joden, omdat ze Jezus gekruisigd zouden hebben. Integendeel, zulke misvattingen worden tegengegaan. Verder verwijst hij naar de website van de PKN, waar de standpunten t.a.v. andere groeperingen te lezen zijn. Je kunt daarin bv. lezen hoeveel belang de PKN hecht aan het belang van goede verhoudingen met Israël. Hij eindigt met de wens, dat christenen en joden steeds meer naar elkaar toe zullen groeien.

Wat wij missen in deze reactie is het medegevoel met de pijn en de vernedering van de Joden door eeuwenlange discriminatie door de kerken. Kan praten alleen echte verzoening bewerken ....?

KEES SYBRANDI

GETUIGEN IN DE STILTE

Werken op Joodse begraafplaatsen in Groningen, juni 2015

De hele week wordt er gewerkt op de beide begraafplaatsen in de stad. Aan de Moesstraat is er een en tegenover de Selwerdahof is de andere. Na een jaar groeit er heel wat onkruid tussen de graven. De letters op de stenen vervagen. Grafstenen zijn soms doormidden gebroken. De tientallen vrijwilligers gaan vol geode moed en met een blij hart aan het werk. De taakverdeling gaat als vanzelf. Ieder doet wat hem ligt. Er is ruim tijd voor koffie en thee en een broodje. Dat moet je wel zelf meenemen.

Eerst de Jood en dan de Griek

Paulus trok rond om het evangelie te verkondigen. Altijd ging hij eerst naar de synagoge om daar te vertellen over het leven en sterven van Jezus en Zijn opstanding. Daarna ging hij naar de heidenen om ook hen te bereiken. Lees Romeinen 9, 10 en 111 er maar eens op na. Zij, het Joodse volk, zijn de eerstgeborenen. De geschiedenis leert dat de Kerk er niet echt voor de Joden was. De Tweede Wereldoorlog laat een dieptepunt zien. De littekens gaan diep en gaan nooit meer weg. 'Je voelt je eigen verdriet, maar wat de Joden is aangedaan is duizend keer erger' vertelt Riet Plantinga. Zij heeft als kind de oorlog meegemaakt en weet hoe groot de impact is op het leven. Al jaren doet ze dit werk vanuit het geloof. Tijdens het werken is er iemand die bidt. 'Dat ervaar je in de onderlinge sfeer. Vrede. God is erbij,' zegt ze, 'de liefde van God mag aan hen uitdelen op deze manier, al blijft het slechts een pleister.'

'Zoveel mensen zagen het gebeuren' zegt Adrie Hofman, 'ze gingen naar Westerbork en naar Auschwitz en kwamen niet terug. Nu kunnen we iets doen voor de nabestaanden.' In het begin ging ze naar de Moesstraat. Die begraafplaats was erg verwaarloosd. Met vreugde is ze begonnen om die plek mooier te maken. 'Je hebt een doel,' vindt ze. 'Stel dat Joodse mensen uit Amerika komen om een graf van hun voorouders te zoeken. Dan vinden ze hopelijk dat het graf er verzorgd uitziet.' Ze vindt het mooi werk, want je ziet wat je gedaan hebt.

Liefde voor Gods volk

Op de fiets komt hij aangereden uit Drachten. Tiede Zwier wil de liefde die hij heeft voor Gods volk Israël handen en voeten geven. 'Het is een klein gebaar,' zei hij, 'om iets goed te maken.' Zijn bewogenheid met het volk van God gaat heel diep. Hij is al vier keer naar Israël geweest en het liefst ging hij weer. Hij heeft gewerkt in de botanische tuinen in Jeruzalem. Daar werkten Palestijnen en christenen samen onder een Joodse directeur. 'Dat ging heel goed,' zegt hij. Hij beseft dat God een plan heeft met Zijn volk. 'We geloven in dezelfde God, de God van Abraham, Izaak en Jacob.'

Hij wil er voor hen zijn. Daarom doet hij dit werk. Over het werk is hij duidelijk: voor een week is het oké om onkruid te wieden, maar niet voor altijd. Hij doet het werk uit liefde en overtuiging.

Wij vinden dit geweldig!

Rob Vleesblok is de penningmeester van de Joodse gemeente in Groningen. Hij stelt het zeer op prijs dat beide begraafplaatsen in de stad opgeknapt worden. De Joodse gemeenschap is maar klein. De leden zijn al wat ouder en er is geen geld meer om deze plaatsen goed te onderhouden. Daarom vindt hij het een zegen dat vrijwilligers dit werk doen. Een paar jaar geleden is het voetpad aan de Iepenlaan er helemaal uitgehaald en er weer opnieuw ingelegd. Elk jaar gebeurt er wel iets extra's.

Op donderdag organiseert de Joodse gemeente altijd een avond voor de vrijwilligers. In 2015 was de spreker Opperrabbin Jacobs. Hij weet heel veel. Hij vertelde bijvoorbeeld wat de naam Adam betekent. 'A' staat voor de ziel en 'dam' voor het bloed, zeg maar lichaam. Adam is dus lichaam en ziel verenigd.

Waarom begint de Bijbel met het scheppingsverhaal?

Deze vraag legde hij aan de groep voor. Tsja, eh....

Het antwoord is dat God wil dat Zijn kracht en aanwezigheid aan iedereen verkondigd wordt. Dát is wat God primair wil.

Hij stelde ons de vraag: 'Waar gaat de samenleving heen als de Bijbel niet meer gelezen wordt?'

Wat denkt u?

**ANNE VAN DER VALK
CGK GRONINGEN**

STAND BIJ OPWEKKING MEI 2015

Op de Expo Beurs (de 'Goede-Doelen'-afdeling) van Opwekking stonden we in 2015 voor het eerst ook met een stand van Boete & Verzoening, om het werk van onze stichting en vooral de diepere motivatie aan een breder-christelijk publiek bekend te maken. Het bleek tijdens deze conferentie dat weinig bezoekers van ons werk gehoord hadden, dus het was heel mooi om erover te kunnen vertellen; er was openheid om de motivatie te kunnen begrijpen en heel vaak instemming en ook belangstelling om mee te gaan werken!

Wanneer we in gesprek raakten met Surinaamse Nederlanders, dan was er ook vaak diepe bewogenheid van twee kanten en konden we hen een of meer exemplaren van het boek Mek' den Sabi! (over de verzoeningsreis naar Suriname) meegeven.

Aafke Stoppels, Harriët Tamminga en Beata Hartendorf in de stand

Van vrijdagmiddag tot maandagmiddag waren we actief in de stand, waarin steeds verschillende mensen van ons bestuur en de werkgroep stonden. De stand hadden we heel mooi ingericht met onze banners en veel foto's van het werk op de Joodse begraafplaatsen. Ook de verschillende boekjes en folders konden we onder de aandacht brengen, waarbij we een speciale folder voor jongeren hadden om hen uit te nodigen de werkweek mee te maken.

Het was succesvol en voor herhaling vatbaar!

BEATA HARTENDORF

WERKWEEK JOODSE BEGRAAFPLAATSEN 2015

Zoals elk jaar ben ik weer mee geweest met Stichting Boete & Verzoening om te werken op begraafplaatsen die de Joodse gemeenschap had toegewezen. Dit jaar was dat in Twente en de Achterhoek.

We verbleven in een grote kampeerboerderij in Buurse, vlakbij Enschede, met ongeveer 50 mensen uit het hele land. Daar overnachtten we en aten we met elkaar. Overdag waren we samen met tientallen 'dagjesmensen' aan het werk op de Joodse begraafplaatsen in Enschede, Haaksbergen, Diepenheim en Winterswijk.

Op maandagmorgen zijn we begonnen met het uitspreken van het Kaddiesj-gebed. Dit is een joods gebruik, als men 30 dagen de begraafplaats niet

betreden heeft. Na de opening stond iedereen te trappelen om aan het werk te gaan. De stenen waren van te voren al geschuurd en met de hogedrukspuit schoongespoten. Het is de bedoeling dat de Hebreeuwse letters allemaal weer zwart gemaakt worden. De meeste vrijwilligers werkten in Enschede, maar de ploeg waar ik mee werkte begon in Haaksbergen. Het metaheirhuisje op de begraafplaats heeft een grondige opknabbeurt gekregen. De toegangsdeuren hiervan zijn gerepareerd en weer strak in de lak gezet. Het toegangshek (met daarop de Davidssterren) is weer toonbaar gemaakt en glimt inmiddels weer. Verder zijn er sterke mannen aan het werk gegaan om diverse stenen recht te zetten en sommige te lijmen. Na twee dagen Haaksbergen konden we deze begraafplaats met een gerust hart achterlaten. Op naar de volgende: Diepenheim.

De dinsdagavond kregen we een rondleiding in de prachtige synagoge van Enschede, en mochten we daarna in de bovenzaal luisteren naar muziek van cantor Hans Bloemendal, toegelicht door zijn echtgenote. Hans Bloemendal was toen zelf ook nog aanwezig (later in het jaar is hij overleden). Een indrukwekkende avond.

In Diepenheim ligt de Joodse begraafplaats heel afgelegen, op een heel mooie plek. In alle rust zijn we hier begonnen. RTV-Oost is langs geweest om een reportage te maken van onze werkzaamheden. Ook de buurman kwam graag steeds even een kijkje nemen. Elke keer weer besef ik dat het een hele eer is om dit werk te mogen doen. De laatste dag van de week, op vrijdag, hebben we nog gewerkt in Winterswijk. Wederom een schitterende begraafplaats, dit keer middenin een woonwijk. Na de lunch hebben we met elkaar alles opgeruimd en als laatste de Joodse gebeden gezegd die bij het verlaten van de begraafplaats uitgesproken worden. De werkweek zat er weer op! Na een fantastische week ben ik moe, maar voldaan teruggekeerd naar mijn gezin. Het is elk jaar weer een hele belevenis, die ik voor geen goud zou willen missen.

ANNELIES THEESING

Winterswijk

JAARREKENING 2015

van de Stichting voor Boete en Verzoening

BALANS PER 31 DECEMBER

Bedragen in euro's

<u>Activa:</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Inventaris	1	1
Voorraad boekjes *)	2662	2835
Liquide middelen:		
Rabobank *)	0	1026
Spaarrek. Rabo *)	0	1591
ING	3624	3694
Spaarrek. ING	10977	5426
Kas	<u>20</u>	<u>61</u>
	17284	14634
	=====	=====

*) Raborekening is in 2015 opgeheven.

Passiva:

Eigen vermogen **)	17284	14634
	=====	=====

* Aantal boekjes per 01-01-2015	160 x € 2 (Suriname)	320	
	10 x € 10 (Spijker Ned.)	100	
	1800 x € 1,25 (Sp. Hebreeuws)	2250	
	55 x € 3,- (CD Suriname)	<u>165</u>	
			2835
Aantal boekjes per 31-12-2015	100 x € 2 (Suriname)	200	
	120 x € 10 (Spijker Ned.)	1200	
	950 x € 1,25 (Sp. Hebreeuws)	1187	
	25 x € 3,- (CD Suriname)	<u>75</u>	
			<u>2662</u>
			-/- 173
			=====

**)	Saldo 01-01-2015	14634	
	Afname voorraad boeken	-/- 173	
	Saldo baten en lasten	<u>2823</u>	
	Saldo 31-12-2015	17284	
		=====	

Er is geen accountantscontrole toegepast.

BATEN EN LASTEN

Bedragen in euro's

<u>Baten:</u>	<u>2015</u>		<u>2014</u>	
Algemene giften	7019		7629	
Boekenfonds + verkoop boeken	3074		888	
Giften t.b.v. werkweek	10590		5966	
Actie STEUN	3596		0	
Giften voor andere instellingen	0		500	
Rente bank	69		115	
Verzoeningsreizen	125		0	
Vooruitontv. gift ww volgend jaar	<u>291</u>		<u>726</u>	
		24764		15821
		=====		=====
<u>Lasten:</u>				
Kantoorkosten algemeen	991		765	
Portokosten *)	<u>1727</u>	2718	<u>824</u>	1589
Productiekosten Spijker Ned.	3360		0	
Inkoop boeken Mariazusters	<u>225</u>	3585	0	
Werkweek **)	12097		11332	
Vooruitbetaald ww volgend jaar	<u>960</u>	13057	<u>586</u>	11918
Jaarverslagen/nieuwsbrieven	393		497	
Bankkosten	296		292	
Giften aan andere instellingen	0		750	
PR kosten ***)	1759		253	
Kosten site	<u>133</u>	<u>2581</u>	<u>134</u>	<u>1926</u>
		21941		15433
		=====		=====
<u>Recapitulatie:</u>				
Inkomsten		24764	15821	
Uitgaven		<u>21941</u>	<u>15433</u>	
Saldo		+ 2823	+ 388	
		=====	=====	

*) Portokosten in 2015 zijn hoger i.v.m. uitnodiging presentatie Spijker en extra inkoop postzegels i.v.m. verhoogde prijs per 1-1-2016

***) Alle giften en kosten t.b.v. Joodse begraafplaatsen e.d. worden geboekt op "Werkweek"

****) Standkosten etc. van Opwekking en alle onkosten i.v.m. de presentatie Spijker (huur synagoge e.d.)

Er is geen accountantscontrole toegepast

ACCOUNTANTSVERKLARING

De boekhouding van de Stichting Boete & Verzoening is in het jaar 2015 op zorgvuldige wijze gevoerd. Door mij zijn de posities van de bank en de kas vergeleken met de saldi in de boekhouding. Ook grotere uitgaande bedragen konden worden geverifieerd aan de hand van de achterliggende documenten. In samenwerking met de penningmeester werd de post 'kruisposten' door mij nagelopen. In de presentatie van cijfers wordt een bestendige gedragslijn gevolgd.

Het zal bij het bestuur bekend zijn dat de penningmeester geheel zelfstandig kan beschikken over de beschikbare geldmiddelen. Het bestuur geeft de penningmeester daarvoor 100% vertrouwen.

Volledige accountantscontrole vond niet plaats, maar onregelmatigheden in de verantwoording constateerde ik niet.

Zwolle, juni 2016.

H.J. DEKKER AA

HERDRUK SPIJKER AAN DE BRUG

Op 22 oktober 2015 was er een indrukwekkende bijeenkomst in de synagoge van Zwolle. Toen werd het eerste exemplaar van de prachtige herdruk van 'Een spijker aan de brug' door Kees Sybrandi aan Opperrabbijn Binyomin Jacobs overhandigd. Op zich was deze bijeenkomst op deze plaats al een grote spijker aan die brug, omdat het hoofd van de Nederlandse Joodse gemeenschap een boek van een christelijke schrijver in ontvangst wilde nemen, en nog wel in een synagoge..... Het werd een prachtige bijeenkomst, waarin werd gesproken over het diepe verdriet over het verleden, maar waar door Opperrabbijn Jacobs ook grote waardering voor dit werk van Boete & Verzoening en de motivatie daarvan uitgesproken werd.

Op www.boete-verzoening.nl/nieuws zijn mooie foto's van deze bijeenkomst te zien en kunt u de toespraak van Kees Sybrandi lezen.

Via de webshop is het boek ook nog te bestellen!

COMMISSIE VAN AANBEVELING EN ADVIES

Ds. W.H. van Boeijen	Ter Aar
Dhr. J.J.M. Bol	Alphen a/d Rijn
Ds. S.L. van Deventer	Aalsmeer
Ds. A. van der Deijl	Arnhem
Ds. C.E. Lavooij	Vaassen
Dhr. R. Leitner	Eindhoven
Ds. G.J.D.C. Loor	Heeteren
Ds. R.J. Perk	Nijverdal
Ds. H. Poot	Oosternieland
Ds. W.M. van Schuijlenburg	Sneek
Dhr. L. Chr. Steijn	Voorthuizen
Ds. A. de Vries	Veendam
Ds. E.J. Westerman	Aalsmeer
Ds. T.J. Wever	Nijeholtpade